

EU ontwikkelingen milieu, klimaat en energie

Samenvatting

Op 26 januari 2023 organiseerden VLEVA en Minaraad een *webinar* dat inzoomde op de recente Europese voorstellen rond waterbeleid en het belang van een systeembenadering om de uitdagingen inzake watermanagement in de verschillende sectoren aan te pakken.

Voorafgaand aan deze diepte-sessie kregen de deelnemers een overzicht van de lopende Europese milieu-, klimaat- en energiedossiers.

Voorliggende verslagnotitie geeft een uitgebreide neerslag van dit *webinar*. Het is zowel een interessant naslagwerk voor zij die hebben deelgenomen, als een overzichtelijk en leerrijk document voor beleidsmakers, stakeholders en geïnteresseerden

Volgnummer briefing nota	2023 001	Versie:	2
Auteur + e-mailadres	Jan Verheeke, jan.verheeke@minaraad.be		
<i>Deze briefing is een kennisdocument t.b.v. de raadsorganisaties van de Minaraad. Vermits dit document opgevat wordt als een kennisdocument, bindt het op zich niet de raadsleden of de raadsorganisaties; het document wordt wel aanvaard als informatief achtergronddocument bij verdere raadswerkzaamheden.</i>			
Datum van afsluiting:	6/02/2023		

Samenvatting	1
Welkom	2
Europese energie-, klimaat- en milieudossiers	2
Klimaat- en milieudossiers.....	2
Energiedossiers.....	4
Vragen.....	4
EU-voorstellen rond water binnen het pakket ‘nul-vervuiling’	5
De herziening van de lijsten van stoffen in oppervlakte- en grondwater	5
Vragen.....	6
<i>The revision of the Urban Wastewater Directive</i>	6
Vragen.....	7
Water als spiegel voor de gezondheid van onze maatschappij	7
Paneldebat	8
Slotwoord	11

Welkom

(Ina De Vlieger, Liaisonofficer Energie, Klimaat & Milieu, VLEVA)

Staat in de eerste plaats stil bij het overlijden van **Jan Haers**, een expert op zijn vakgebied – het Europese en internationale energiebeleid – die jarenlang spreker is geweest op deze meetings. Het is passend hier een moment van positieve appreciatie uit te spreken en de familie veel sterkte toe te wensen.

Geeft vervolgens korte inleiding bij deze voormiddag. Het pakket ‘nul-vervuiling’ (*‘zero pollution’*) zoals het nu wordt toegepast op het waterbeleid is de hoofdbrok – dit pakket vloeit, zoals bekend, voort uit de *Green Deal*. Maar eerst is er het gebruikelijke overzicht van de lopende Europese milieu-, klimaat- en energiedossiers.

Europese energie-, klimaat- en milieudossiers

Klimaat- en milieudossiers

(Spreker: Marjan Decroos, VV EU)

Het voorzitterschap komt nu toe aan de **Zweden**. De vier grote **prioriteiten** zijn ‘Klimaat’, ‘Biodiversiteit’, ‘Circulaire Economie’ en ‘Zero Pollution’ ... die alle voortvloeien uit de ‘Green Deal’. Te noteren valt dat alle nu nog te verschijnen wetgevende voorstellen allicht het voorwerp zullen uitmaken van het Belgisch voorzitterschap, aanvang 2024.

Bij **Klimaat** is nog steeds het **Fit-for-55 pakket** aan de orde, met meerdere wetgevende dossiers die in de zomer van 2021 op tafel zijn gelegd. Voor de meeste voorstellen is er eind vorige jaar een akkoord bereikt in de triloog, onder Tsjechisch voorzitterschap.

- Wat nu nog op tafel ligt, is onder meer het recente voorstel tot herziening van de **Verordening F-Gassen** samen met de herziening van de **Verordening ozonafbrekende Stoffen**, verschenen op 5 april 2022. Het Zweeds voorzitterschap mikt op het vaststellen van een raadsstandpunt.
- Een ander recent voorstel, 30 november 2022, betreft een systeem van **certificering van koolstofverwijdering**, zowel in industriële toepassingen als in verband met bodem. Hierover gaat een gedachtewisseling door op de Raad Leefmilieu van 16 maart. Ook de Raad Landbouw zal zich hierover uitlaten.
- Er wordt een wetgevend voorstel verwacht om de **CO₂-uitstoot van vrachtwagens** terug te dringen.

Bij **biodiversiteit** zijn volgende topics aan de orde onder het Zweeds voorzitterschap:

- Er ligt sinds 23 juni 2022 een ontwerp**verordening** voor betreffende **natuurherstel**, met een reeks doelstellingen inzake het herstel van ecosystemen. Gaat dus verder dan de Habitat- en Vogelrichtlijn, i.e. buiten de beschermde gebieden. Het Zweeds voorzitterschap mikt op een raadsstandpunt op de zitting van 20 juni 2023.
- Het bij dit pakket horende voorstel van **Richtlijn Duurzaam Gebruik Pesticiden** wordt besproken in de Raad Landbouw.
- Er is het op 17 november 2021 uitgebrachte voorstel van verordening inzake **ontbossingsvrije producten**: hierover is akkoord bereikt onder Tsjechisch voorzitterschap.

- Verder worden nog een herziening van het EU-initiatief inzake **bestuivers** verwacht en een mededeling van de Commissie in antwoord van het *EU citizens initiative “save the bees and farmers”*. Dit zal echter niet leiden tot een raadsbespreking.
- De raads werkgroep ‘bosbouw’ zal een voorstel van verordening behandelen inzake de **monitoring van bossen**: wordt behandeld in de landbouwfiliale.

Dan is er de prioriteit **circulaire economie**:

- Het op 10 december 2020 uitgebrachte voorstel van **verordening batterijen en batterijenafval** heeft onder Tsjechisch voorzitterschap tot een akkoord geleid.
- Over de op 17 november 2021 gepubliceerde herziening van de **verordening transport van afval** is de discussie al een tijd lopende, en de Zweden willen hier tot een raadsstandpunt komen.
- Als derde ligt er een **ontwerpverordening tot ecologisch ontwerp van producten** ter discussie; dit is gepubliceerd op 30 maart 2022; de Zweden willen hierover tot een algemene benadering komen in de context van de Raad Industrie & Interne Markt.
- Vervolgens is er het **voorstel van Verordening verpakking en verpakkingsafval**, wat uitgebracht is op 30 november 2022. Dit voorstel is gespiegeld aan de bestaande batterijenverordening: men wil van bij de *design* tot de afvalfase de activiteiten reguleren, met bv. het gehalte aan *recycled content* van verpakkingen en biogebaseerde oplossingen voor verpakkingen. Dit voorstel ging trouwens gepaard met een voorstel tot beleidskader inzake biogebaseerde, biodegradeerbare en composteerbare plastics.
- Er vallen nog wel wat regelgevende voorstellen te verwachten onder de prioriteit ‘circulaire economie’, zoals een herziening van de **Kaderrichtlijn afval** (m.b.t. textiel en voedselafval) en de herziening van de **Richtlijn autowrakken**, evenals een *critical raw materials act*.

Tot slot is er de prioriteit ‘*Zero Pollution*’:

- Er is een bespreking lopende over het op 5 april 2022 uitgebrachte voorstel tot herziening van de **Richtlijn Industriële Emissies**. Hierover wil het Zweeds voorzitterschap een akkoord bereiken op de raadszitting van 16 maart.
- Er zijn de herzieningsvoorstellen inzake **water- en luchtkwaliteit**, die deels hierna in deze zitting aan de orde zijn. Ook hier willen de Zweden stevige vooruitgang boeken, met een gedachtewisseling over de Richtlijn stedelijk afvalwater op 16 maart, en de opstart van de bespreking over de regeling vervuilende stoffen in oppervlakte- en grondwater in de tweede helft van het voorzitterschap.
- Er is ook een wetgevend voorstel voor **emissienormen (euro 7)** voor andere wegvoertuigen dan personenwagens.
- Verder zijn er vanwege de Commissie nog voorstellen te verwachten rond (trefwoorden) chemische stoffen, microplastics, kwik, bodem en nutriëntenbeheer.

De informele raad leefmilieu zal doorgaan op 18 en 19 april, met een debat over wat er nodig is om de private sector te laten meehelpen in het bereiken van de groene transitie. Op 16 maart en 20 juni zijn er formele raadszittingen.

Minister Zuhail Demir zetelt in de BE stoel.

Energiedossiers

(Spreker: Thomas De Paepe, VV EU)

De energiecrisis als gevolg van de oorlog in Oekraïne, maakt dat de raadsagenda gedomineerd is geworden door een reeks concrete **raadsverordeningen** die absoluut moesten worden aangenomen om de bevoorradingszekerheid en de betaalbaarheid te kunnen waarborgen. De **Fit-for-55-dossiers** waren evenwel ook voorwerp van de werkzaamheden van het Tsjechisch voorzitterschap: met name de wetgevende dossiers inzake de *Energy Efficiency Directive* (EED), de *Renewable Energy Directive* (RED), REPowerEU en de *Energy Performance of Buildings Directive* (EPBD). Dit laatste voorstel is erop gericht massale en diepgaande renovatie aan te moedigen.

Het Zweeds voorzitterschap zal wellicht nog steeds concrete raadsverordeningen centraal moeten stellen, wat een grote *caveat* plaatst bij de plannen voor structurele ingrepen.

Hoe dan ook heeft de **Elektriciteitsrichtlijn (EMD)** absolute prioriteit voor de Zweden. Het voorstel wordt gepubliceerd in maart. De publieke consultatie is nog lopende. Inhoudelijk gaat het om de ontkoppeling van aardgasprijzen en elektriciteitsprijzen – wat volgens VP Timmermans niet eenvoudig zal zijn. De *power-bridge-agreements* en *consumer-protection* staan zeker op de agenda. De bespreking van het voorstel inzake de *Hydrogen bank* wordt wellicht niet aangevat onder het Zweeds voorzitterschap.

Voor EED en RED zijn de trilogieën lopende. De onderhandelingen liepen moeizaam onder het Tsjechisch voorzitterschap, maar het Zweeds voorzitterschap wil de **EED** afronden – belangrijk is de verhoging van de doelstellingen. Bij de **RED** worden de onderhandelingen verder gezet, onder meer met de subdoelstellingen als belangrijke topics.

Voor de **methaanverordening** en **EPBD** is er een raadsoriëntatie bereikt, maar moeten de trilogieën worden opgestart. Bij beide dossiers is het wachten op het standpunt van het EP. Bij de methaanverordening staat de kwestie van *leak-detection and repair* centraal. Bij EPBD zou het zijn dat het EP moeite heeft om een eensgezind standpunt te vinden.

Formele ministerraden zijn op 28/3 en 19/6, informele raden op 27/2 en 28/2. Minister Van der Straeten zit in de BE stoel en minister Demir is assessor.

Vragen

- Vraag: is het mogelijk een synopsis te krijgen van de dossiers waarover nu het overzicht geboden werd? Antwoord: de door VLEVA aangeboden syntheses zijn dikwijls al een goede eerste toegang, ook omdat de linken naar de documenten worden meegegeven. De Commissie maakt ook altijd een persbericht met korte inhoud. Maar de PV en het beleidsdomein Omgeving staan alleszins open voor vragen en bezorgdheden, om ter overweging mee te nemen in de verdere raadswerkzaamheden.

EU-voorstellen rond water binnen het pakket 'nul-vervuiling'

De herziening van de lijsten van stoffen in oppervlakte- en grondwater

(Spreker: Hans Stielstra, Adjunct-hoofd eenheid Duurzaam zoetwaterbeheer)

De fitness check van de Richtlijn Stedelijk Afvalwater, van 2019 bracht **twee basisproblemen** aan het licht, met telkens enkele uitlopers:

- **De richtlijn zou betere bescherming moeten bieden** aan ecosystemen en aan de menselijke gezondheid in verband met gevaarlijke stoffen, wat verband houdt met ...
  - ... het verouderd karakter van de lijst van zorgwekkende vervuilende stoffen en met ...
  - ... de focus die verlegd moet worden van afzonderlijke stoffen naar de kwestie van cumulatieve effecten en naar de impact van effecten in verband met seizoenswisseling.
- **De implementatie van de richtlijn is voor verbetering vatbaar**, wat zich terug opsplitst ...
  - ... in de nood om de variatie onder de Lidstaten in de kwaliteitsnormstelling te verminderen;
  - ... in de nood de tijdstuur in te korten om de lijst gevaarlijke stoffen te actualiseren in het licht van nieuwe wetenschappelijke informatie en ...
  - ... in de nood om het databeheer en de rapportage beter te stroomlijnen.

Met het voorstel van de Commissie wordt ingegrepen in drie stukken wetgeving: de Kaderrichtlijn Water, de Grondwaterrichtlijn en de Richtlijn Milieukwaliteitsnormering Prioritaire Stoffen.

Het gaat evenwel niet alleen om dit wijzigingsvoorstel. De aanpak van vervuilde en gevaarlijke stoffen is veel breder, en vereist onder meer ook de bijstelling van de **Richtlijn Stedelijk Afvalwater**. Bovendien zijn de voorstellen inzake de **Richtlijn Industriële Emissies**, er komt een **strategie voor geneesmiddelen** voor menselijk gebruik, er is de **Plastics-strategie**, de herziening van de **wetgeving inzake pesticiden** enz.

De **structuur van het voorstel**: het gaat in hoofdzaak om 4 artikelen, met per te wijzigen wetgevingsstuk één artikel; vervolgens een artikel over de uitvoering ervan en ten slotte bijlagen, waarmee ingegrepen wordt in de normstelling van de Grondwaterrichtlijn en de Richtlijn Milieukwaliteitsnormering Prioritaire Stoffen.

De kern van het voorstel betreft aldus **de lijst van stoffen** die bijgesteld worden voor de milieukwaliteit van het oppervlaktewater. 25 nieuwe emergente stoffen worden toegevoegd: geneesmiddelen, industriële stoffen waaronder PFAS, Bisphenol en een reeks pesticiden. Op het moment dat een stof op de lijst staat, moet de waterautoriteit deze stof gaan monitoren. Als er een te hoge concentratie is, moet deze teruggedrongen worden tot een aanvaard wettelijk niveau. Er worden ten andere ook een viertal stoffen van de lijst verwijderd. Tot slot zijn er 16 stoffen waarbij de waarden veranderd worden: dikwijls een verscherping, soms een lossere norm. Ook voor grondwater wordt de lijst uitgebreid: met enkele geneesmiddelen, PFAS (24 varianten) en een reeks pesticiden.

Naast deze kern – het toevoegen van stoffen of het bijstellen van de normstelling hiervan – worden er nog enkele zaken gewijzigd in de wetgeving. Er is momenteel **een watch-list** voor oppervlaktewateren, en er moet er nu ook verplicht een komen **voor grondwater**.

Een grote en in raadsverband controversiële verandering, betreft **de procedure voor het toevoegen of verwijderen van stoffen** in de lijst: de huidige wetgevingsprocedure is immers te zwaar voor het correct toevoegen van stoffen. Bv. zijn er 10 jaar overheen gegaan sinds de laatste revisie van de lijst, wat maakt dat een hele reeks stoffen er al lang op hadden moeten staan. De rol van het Chemicals Agency (ECHA) zal worden vergroot.

Dit voorstel is niet echt prioriteit van het Zweeds voorzitterschap. De planning komt erop neer dat er in mei of juni één of twee raads werkgroepen zal doorgaan. Het leeuwendeel zal opgenomen worden tijdens het Spaanse en het Belgische voorzitterschap. Het EP gaat iets sneller.

Vragen

- Een vraag: zal de toevoeging van nieuwe stoffen niet automatisch tot een achteruitgang van de toestand leiden? Antwoord: normen zullen niet onmiddellijk van kracht worden. Lidstaten kunnen uitstel vragen voor de implementatie.
- Is de periode voor implementatie afhankelijk van de Lidstaat? Antwoord: is dezelfde systematiek als de Kaderrichtlijn Water.
- Wat zijn de gevolgen voor de Lidstaten die niet zullen voldoen? Antwoord: de Commissie zal doen wat ze altijd doet: we maken er eventueel een zaak van, als het gaat om een systematische kwestie. Het juridisch systeem van de Lidstaat zal er als eerste moeten op reageren.
- Er komt een lijst van maximaal vijf stoffen die verplicht moeten gemonitord worden: zal die niet minder gegevens opleveren? Antwoord: is ter discussie: wat is de beste mix tussen verplichtende karakter en anderzijds de administratieve last voor Lidstaten. Misschien wordt het een andere mix.

The revision of the Urban Wastewater Directive

(Nele Rosenstock, voor Michel Sponar, deputy head of the water industries unit, DG Milieu, Europese Commissie)

Zoals zo-even al aangegeven, de Richtlijn, die dateert van 1991, is in 2019 het voorwerp geweest van een fitness-check. Deze leverde een reeks positieve '*lessons learned*' op: het gaat, met de wortel-en-stok-benadering, om een eenvoudig, doelgericht en effectief instrument dat een tastbare impact oplevert waarbij de baten de kosten overstijgen. **Verbeterpunten** zijn: er blijft een grote hoeveelheid vervuiling, er is eutrofiëring, er is hoog energiegebruik, het management van slib is een kwestie, de governance moet beter en de samenhang met andere wetgeving kan beter.

Afvalwaterbeheer is een openbare bevoegdheid in de Lidstaten. Het is een '**captive market**', wat betekent dat (1) de consument niet kan kiezen welke dienst hij/zij afneemt en (2) dat niet de consument, maar wel de wetgeving de aandrijver is van verplichtingen en veranderingen. 81% van de vervuiling komt van agglomeraties kleiner dan 10.000 inwoners. Feitelijk betreft de resterende vuilvracht vooral micropolluenten, met daarnaast fosfor en nitraat.

Het voorstel is gebaseerd op de **impact-beoordeling**, die geleid heeft tot een **geprefereerde optie**. Het gaat om een voorstel dat rekening houdt met diverse aangrenzende kwesties en met de situatie in de diverse Lidstaten. Afwegingen in functie van kosten/baten, green deal, administratieve kwaliteit enz. werden mee in beeld gebracht.

Inzake **waterkwaliteit** ...

- ... wordt ook **hemelwater** aangepakt met geïntegreerd management; bovenaan in de oplossingsrichtingen staat het concept van groenblauwe infrastructuur;
- ... komen nu ook **kleinere steden/gemeenten** in beeld, vanaf 1000 inwoners; er komen betere standaarden voor individuele waterzuivering.
- ... blijkt dat de normstelling inzake **nutriënten** verouderd is en moet worden geactualiseerd en versterkt; deze normstelling wordt toepasselijk in meer gebieden; wordt verplicht voor alle waterzuiveringsinstallaties voor meer dan 100.000 IE.
- ... wordt vooral voor **micropolluenten** een omzeggens revolutionaire stap gezet, met nieuwe emissienormen, maar vooral met de introductie van een Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid (UPV)-benadering: degene die het product op de markt brengt, moeten instaan voor de behandeling. 90% van vervuiling is afkomstig van beperkt aantal sectoren (geneesmiddelen, cosmetica). Volledige kost moet gedekt worden: CAPEX, OPEX, controlekosten enz.

Er komen nieuwe normen voor **energie en klimaat**, met streven naar klimaatneutraliteit van energieverbruik tegen 2040. Ook de band met **circulaire economie** wordt versterkt: bij een betere kwaliteit kan zuiveringsslib hergebruikt worden in de landbouw.

Ook de **governance** wordt drastisch bijgesteld, met het oog op stroomlijning van de data, zodat sneller actuele data kunnen worden voortgebracht. Het moet ook duidelijk zijn dat dit beleid ten goede komt van alle burgers. Toegang tot sanitatie voor kwetsbare groepen en in steden zijn daarom aan de orde. Tot slot is er de kwestie van gezondheidsparameters.

Voor al deze kwesties werden **impact-assessments** uitgevoerd. Telkens wordt er een midden gevonden tussen de '*baseline*' en de '*maximum feasible*'.

Kostterugwinning en **betaalbaarheid** zijn de laatste maar belangrijke vraagstukken. De totale kost zou 3.8 miljard per jaar bedragen tot 2040. Naast watertarifiering – de tarieven die zouden stijgen met gemiddeld 2,3% per persoon – en het openbaar budget, wordt er ook een UPV-schema (producentenverantwoordelijkheid) geïntroduceerd, dat 1,2 miljard per jaar zou moeten opbrengen tegen 2040.

Vragen

- Vraag: is er een systeem om producenten aan te moedigen hun gedrag te veranderen, in plaats van ze eenvoudigweg te laten betalen? Antwoord: bij de SUP-richtlijn is het de bedoeling dat er echt een *incentive* van uit gaat. Ook hier willen we de farmaceutische nijverheid ervan overtuigen hun *design* bij te stellen.
- Vraag: het tijdspad voor implementatie. Er zijn een aantal eisen tegen 2025. Het UPV-systeem zou moeten aangevat worden vanaf 2025, voor concrete opstart tegen 2030. Zie artikelen 8 tot 10.

Water als spiegel voor de gezondheid van onze maatschappij

(spreker: Dirk Halet, Strategisch Coördinator, Vlakwa)

Watersystemen en gezondheid van de maatschappij zijn elkaars spiegel. Watersysteembeheer is aldus mede een opstaptred richting een gewenst toekomstbeeld. In dat verband is

systemdenken zeer belangrijk om inzicht te verwerven: concrete gebeurtenissen vloeien voort uit onderliggende gedragspatronen, die voortkomen uit systeemstructuren, wat dan weer gestoeld is op mentale modellen. Om hier dynamiek in te brengen, is er reeds heel wat gebeurd in Vlaanderen, samen met een reeks organisaties en met inzet van een reeks frisdenkens.

Het meest fundamenteel zijn de **mentale modellen**, die ‘vast zitten’, maar ook heel wat systeemaanpassing onmogelijk maken, zoals bv. de therapeutische vrijheid van de arts, de vrije teeltkeuze van de landbouwer, of, met andere woorden, de weg van de minste weerstand (slagzin: “*moeit u met uw eigen zaken*”). Wanneer we problemen proberen op te lossen, stranden we dikwijls in verkavelexpertise. Die benadering is wijd verbreid in het Westen, maar is wereldwijd niet zo vanzelfsprekend. In veel culturen kijkt men eerst naar het geheel: eerst de maatschappij, dan pas het individuele perspectief. De twee types van denken zijn evenwel nodig en complementair: van micro naar macro, maar ook van macro naar micro.

Een mooi voorbeeld is het **Montréal-akkoord** i.v.m. het ‘gat in de ozonlaag’. De oorzaak was gelegen in CFK, wat maakte dat men switchte naar andere koelvloeistoffen. Die zijn 1000-keer krachtiger wat betreft schadelijkheid voor klimaat. Toen is men gaan zoeken naar andere koelvloeistof: HFO-1234yf. Genereert evenwel PFAS bij afbraak.

Een tweede voorbeeld betreft de **geneesmiddelen**. Men spreekt in de maatschappij van gezondheidszorg, maar men heeft in praktijk veeleer een systeem van ziekenzorg: men wil de zieken genezen, maar zet niet in op het behoud van de gezondheid van de gezonden. We hebben in BE bijna de best uitgebouwde zorgsector, maar zeker niet de gezondste bevolking (plaats 18 in Europa, Bloomberg Global Health Index). Preventieve gezondheidszorg wint wel aan belang. Men zou dokters moeten financieren in functie van het aantal gezonden. Er komt wat dat betreft een “green deal duurzame zorg”, die gelanceerd wordt in maart, met onderliggend diverse akkoorden van de diverse deelsectoren.

Een derde kwestie betreft **pesticiden**. Toepassing hiervan vormde in de afgelopen halve eeuw een motor voor de garantie van voedselzekerheid. Maar een en ander heeft wereldwijd heel wat risico’s opgeleverd. Meer dan 60% van de Europese landbouwgrond ondergaat risico’s van pesticiden, met impact op biodiversiteit en waterkwaliteit. Klimaatverandering leidt tot toename van plantenziektes, wat de voedselzekerheid in het gedrang brengt. De wereldwijde pesticiden-markt heeft een 10 à 15 spelers, en een omzet van bijna 60 miljard per jaar. Daar zit de grootste innovatiekracht.

Paneldebat

(met Hans Stielstra (Europese Commissie), Dirk Halet (Strategisch Coördinator, Vlakwa), An Maes (Adviseur Milieu, Essenscia Vlaanderen) en Bernard De Potter (Waterdirecteur Vlaanderen/VMM))

- **Jan Verheeke** vraagt eerst aan de panelleden die nog niet gesproken hebben, om kort een inleidend woord te zeggen over hun positiebepaling.
- **An Maes** stelt dat Essenscia zich zeker kan verenigen met het Europese waterbeleid en met de bedoelingen die er nu achter de voorgestelde hervormingen steken. Een algemene zorg is dat het wel moeilijk zal zijn om op een kostenefficiënte wijze te komen tot nog extra reducties, bovenop de vooruitgang die geboekt is. De ambities die nu voorliggen kunnen ons maatschappelijk voor een aantal trade-offs brengen, waarbij het niet zo gemakkelijk zal zijn om te kiezen.

- **Bernard De Potter** ziet ook vanuit het Vlaamse waterbeleid de noodzaak in van de voorgestelde herzieningen, maar wijst op de grote opgave die nu reeds bestaat in de implementatie van de huidige SGBP. Als tweede: dat er nu ingezet wordt op integratie is een goede zaak, maar er is nog een lange weg te gaan. Vooreerst binnen het milieubeleid; zo is er nog onvoldoende koppeling met het bodembeleid. Maar vooral ook bij andere beleidsdomeinen, die immers kunnen ingrijpen op de échte drivers voor de toestand van onze watersystemen: consumptie- en productiepatronen, innovatie, enz. Als derde wijst hij op het belang van een doorvertaling naar gebiedsgerichte werking. Het ruimtelijk aspect is zeer belangrijk om tot een realistische doorvertaling te komen op van de op zich technisch complexe voorstellen.
- **Jan Verheeke** sluit aan bij deze interventies met een algemene vraag aan Hans Stielstra: hoe moeten we de positie van België/Vlaanderen appreciëren wat betreft de uitvoering van de Kaderrichtlijn water? Zijn we koploper of hekkensluiter of tussenin ... en in welk opzicht?
- **Hans Stielstra** geeft mee dat er genuanceerd moet worden. Er is de kwestie van de ongelijk uitgebouwde meet-inspanningen. Meer fundamenteel zijn bovendien factoren zoals hoge bevolkingsdichtheid, industrie, enz. .... De Commissie heeft ten andere nog geen beoordeling klaar van de 3de SGBP. Algemeen verwacht de Commissie, in de context van de opvolging van de 2de SGBP, een (lichte) verbetering, maar het gaat te traag vooruit. Voor België is het zwakste punt de chemische kwaliteit en de chemische status. Daarnaast wordt droogte een structurele uitdaging voor Vlaanderen, wat zal noodzaken tot meer sectoroverschrijdend beleid, bv inzake droogte.
- **Jan Verheeke** vraagt of wat voorligt het voor de Lidstaten niet nog moeilijker zal worden. “Gaat het ‘oeioei’-gehalte niet toenemen”?
- **Bernard De Potter** vindt dat de problemen gekend zijn en hoe dan ook aan de orde zijn, of Europa nu de regelgeving bijstelt of niet. Er is nood aan een technisch betere zuivering bij de afzonderlijke RWZI's (rioolwaterzuiveringsinstallaties) er is een betere aanpak nodig van overstorten, aangezien dat incidenten zal toenemen door klimaatverandering, enz. We moeten dus niet wachten op Europa om problemen aan te pakken. Wel is de Europese regelgeving relevant om te kunnen komen tot meer *level playing field*. Slotsom: hij verwelkomt de doelstellingen, maar wil wel spreken over modaliteiten.
- **An Maes** vraagt toch om waakzaamheid, zodat we niet uitkomen bij wetgeving die alles dreigt te blokkeren. Om ons juridisch niet vast te rijden, is er een zekere flexibiliteit nodig.
- **Jan Verheeke** begrijpt wat er gezegd wordt, maar in zijn ervaring wordt veel van het ‘vast rijden’ veroorzaakt door laattijdige of onvolkomen implementatie. Hij wil het gesprek verleggen naar gevaarlijke stoffen. Is de meer integrale aanpak die in het vooruitzicht gesteld wordt realistisch?
- **An Maes** beaamt dat dit een centrale kwesties is. Voor bedrijven is het alleszins lastig als de toepasselijke wetgeving een “moving target” blijkt te zijn. In de CLP-classificatie (*CLP: Regulation on Classification, Labelling and Packaging of Chemicals*) is persistentie een relatief nieuw gegeven. Dit zal doorwerking hebben. Nederland heeft reeds een “zeer zorgwekkende stoffen” beleid, maar dat loopt vast in de hoeveelheid stoffen. Het zal nodig zijn prioriteiten te leggen in functie van gezondheid en milieu, waarbij moet gekeken worden naar de proportionaliteit van de maatregelen. Vergunningenbeleid kijkt over het algemeen naar individuele stoffen, en dat zou nu veranderen. Er moet op gewaakt worden dat de industrie geen ‘*sitting duck*’ via die vergunningen. Proportionaliteit van de

maatregelen wil ook zeggen dat de bijdrage van alle bronnen in beeld wordt gebracht, ook de diffuse. De verlegging van beoordelingsmethoden naar *effect-based methodes* is veelbelovend.

- **Bernard De Potter** wijst op het belang van de wijze waarop ‘geen achteruitgang’ wordt geïnterpreteerd, in relatie tot vergunningverlening. Vergunningsbeleid zal alleszins niet volstaan. Anderzijds: POP’s zijn niet nieuw, de problematiek is al een halve eeuw gekend – het productbeleid moet dus veel sterker, en er moet zwaarder ingezet worden op innovatie. Daarnaast zorgt historische verontreiniging voor een problematische realiteit: welk risico aanvaarden we in dit verband, en welke kost willen we dragen om dat risico te managen?
- **Dirk Halet** wijst op het belang van een gebiedsgerichte aanpak. Sinds het Weser arrest is de milieugebruiksruimte bepalend geworden. In een gebiedsgerichte aanpak verdeelt men de milieugebruiksruimte om de draagkracht te garanderen. Het gaat dus niet meer zozeer op individuele vergunningverlening, maar om een collectief beheer van een milieugoed. We zijn er nog niet klaar voor om dit soort verdelingsvraagstukken op te lossen of op te volgen.
- **Hans Stielstra** komt terug op de zaak van de geneesmiddelen. Op dit moment zijn de producenten er niet toe verplicht om een complete *environmental impact assessment* te maken bij het op de markt brengen van geneesmiddelen. Dit moet veranderen. Wat het idee van een collectieve gebiedsgerichte inschatting betreft, afgelopen zomer leidde, ook vanwege de droogte, de som van zoutlozingen in de Oder tot massale vissterfte. Hier ontbrak een collectieve impact-inschatting. Maar het is moeilijk: hoe het debiet van een rivier mee te nemen in een beslissing over een vergunning en/of in het opleggen van voorwaarden? Kan men een lager debiet doen leiden tot een verminderd lozingsvolume?
- **Jan Verheeke** vraagt naar de te verwachten budgettaire impact van de voorstellen.
- **Bernard De Potter** schat in dat de voorstellen belangrijke kostenverhogingen kunnen veroorzaken. Hierover is debat nodig. Bovendien is er de nood aan *asset management*, wat ook een stijgende kostenpost is. De factor hemelwater zou beter gemonitord moeten worden, en zou moeten kunnen leiden tot kostentoekening of betere aansturing. Die problematiek staat nu ter discussie, en het is een pittig debat over lusten en lasten.
- **Hans Stielstra** geeft mee dat er alleszins veel energie is gestoken in de studie van de kosten en baten van deze nieuwe voorstellen, evenals op betaalbaarheid. De Commissie wil, naar analogie met de schema’s in het verpakkingsbeleid, werk maken van *extended producer responsibility* (EPR), om te vermijden dat alle lasten bij de belastingbetaler terecht zouden komen. Het is redelijk om ook de industrie een substantiële bijdrage te vragen. Daarnaast zijn er ook de baten van dit beleid: voor landbouw, voor drinkwaterbedrijven, enz.
- **An Maes** beluistert dit, maar vreest dat een UPV systeem op molecuulniveau – wat hier aan de orde zou zijn – moeilijker te organiseren zal zijn, alleen al vanwege het probleem van de traceerbaarheid. De emissies vinden trouwens plaats tijdens de gebruikersfase. Het is alleszins belangrijk om de link te leggen met de productwetgeving: wat gebeurt daar reeds en wat is daar nog mogelijk? Belangrijk is ook hier de proportionaliteit van de maatregelen. Bovendien zijn veel farmaceutische producten gericht op de veestapel. Een andere vraag is hoe we de kosten van de drinkwaterproducenten kunnen managen: het gaat om belangrijke maatschappelijke keuzen.
- **Dirk Halet** verklaart dat hier innovatie een grote rol moet spelen, gericht op de vergroening van de sector. Een RWZI zou ook moeten kunnen omgaan met verschuivingen in de inkomende kwaliteit, dit is mee te nemen in het ontwerp ervan.

- **Bernard De Potter** staat hier conceptueel helemaal achter, maar wijst op enkele praktische problemen. Dergelijke waarde-ketens lopen immers over de nationale en Europese grenzen heen: hoe kan men dan de doorwerking van zo'n *green deal* bewerkstelligen? Ten andere speelt ook hier het verschil tussen 'product' en 'component'. Alleszins zal het belang van *Effect-Based Monitoring* toenemen om de doorwerking van zo'n *deal* te kunnen opvolgen.
- **Hans Stielstra** treedt bij dat er moeilijkheden zijn, maar verwijst nogmaals naar het UPV-systeem voor verpakkingen: ook daar zijn er heel wat praktische bezwaren verholpen opdat het systeem zou werken. Eenmaal de principesbeslissing genomen is, is het mogelijk de problemen op het vlak van implementatie aan te pakken.

Slotwoord

Jan Verheeke dankt de sprekers, de deelnemers aan het debat en de toehoorders voor deze interessante ochtend. Hij concludeert dat de discussie rond het waterbeleid zeker niet gesloten is – noch in Europa, noch in Vlaanderen – en dat het belang van een systeembenadering meer en meer op de voorgrond treedt. De inhoud van wat we vernamen zal zeker doorwerken bij de activiteiten van de Minaraad. Verslaggeving volgt.